Any VIII

EMPORIÓN

N.º 165

PERIÓDIC QUINZENAL

Preu de suscripció: 4'50 ptes. l'any. Un número: 20 cts.

Torroella de Montgrí, 26 Març 1922

Redacció i Administració: Ateneu Montgrí

L'expansió de la cultura

Hem rebut una fulla tota petita; emprò de una alta significació; una modestíssima missatgera de quelcom que pot ésser gran i fecond. Nosaltres que per la cultura catalana vinguérem a la vida amb l'alta dèria de cercar un complement a l'escola, nosaltres que davant l'incultura del poble creàrem l'Ateneu per a que el jovent, assedegat de saber trobés un reclós on satisfer les seves ànsies, nosaltres que aspiràrem a crear el museu, la biblioteca, el periòdic, la conferència popular perquè en això i en l'escola teníem fe més que en altra cosa per a lograr el perfeccionament humà, nosaltres que sentim l'inquietud per aquets adolescents perduts en una societat corruptora, hem rebut aquella fulla on s'anuncia una acció conseimblant amb la nostra encar que situada en un pla superior i amb més amplis horitzons; nosaltres haviem de sentir-nos plens de joia en veure que en les esferes de la Mancomunitat aquesta dèria es feia pas en el camí d'una esperança confortadora. Per això reproduim aquesta fulla, pregant a tots qui vulguin saborejar-la i apreciar la bondat del projecte.

Ella parlarà amb més eloqüència que nosaltres per a que el lector es fassi càrrec de la importància que té l'acció que en ella s'anuncia.

Diu així:

COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

«L'acció de l'Escola es i ha d'ésser, necessàriament, insuficient sempre; però ho és i ho ha d'ésser d'una manera singular en el nostre temps i en la nostra terra.» D'aquesta manera començava N'Enric Prat de la Riba el preàmbul sobre creació de l'Institut d'Educació General.

I l'acció de la nostra Escola és insuficient per tal com sol produir-se sense l'espontaneïtat ni l'eficàcia de la llengua pròpia. I, encara, l'acció de la Escola és insuficient per tal com sol produir-se dintre el clos de una aula i a l'entorn d'unes poques disciplines elementals; i devia d'actuar quan els homes en formació més han de menester d'aquella acció educativa, que és des d'aquell moment que les activitats i potències de l'home, començant d'ésser tal, esclaten i actuen amb tota la força.

És aleshores que comença la vida de la lluita, del treball que, si un hom no vigila, l'aplana i el guanya. I aleshores ve que l'home, sovint, oblida normes d'esperit, valors i continguts morals, exemplaris de ben viure i de recte obrar, i no sols això, ans també passa que en la mateixa vida física l'home esdevé indolent, rutinari, i, per tant, s'esmortueix la seva valor espiritual.

I és que a aquest home, al poble, en general, li manquen estímuls, punts d'orientació, veus guiadores que fàcilment els menin i bellament.

Aquestes veus guiadores són les que, de

primer antuvi, es proposa d'escampar per tot Catalunya la Comissió d'EDUCACIÓ GENERAL de la Mancomunitat, mitjançant cursets generals i conferències que podran ser de moltes matèries : història, geografia, política (com a art de governament), higiene, urbanització, tradicions nacionals i altres temes encara.

D'aquesta manera anem a escometre la realització, en una part petita, del vastíssim pla de l'Institut d'Educació General, per anar de mica en mica vers algunes altres modestes realitzacions.

D'aquesta manera assajarem una difusió patriòtica, avivant en el poble el sentit de Catalunya en totes les manifestacions de la vida.

Es clar, doncs, que aquesta COMISSIÓ no pretèn repetir allò mateix que ja fan organismes propis ; aquesta COMISSIÓ no va a fer tècnica, ni art, ni divulgació científica, pròpiament tals, sinó que pensa valer-se de tots aquets temes i lliçons de coses sempre amb el caire d'educació; presentant-ho com a estímuls de perfecció cívica, fomentadors d'ideals col·lectius i hàbils patriòtics.

Una tasca per l'estil es dediquen a fer, entitats similars, a Itàlia, a França, a Nord-Amèrica, a Anglaterra, a Alemanya, valent-se també de conferències il·lustrades per a escampar en llurs països llevors i fermens educatius.

La COMISSIÓ D'EDUCACIÓ GENERAL ve, doncs, a oferir aquest servei, des d'ara, a tothom de Catalunya : Ajuntaments i Corporacions. Per tothom s'ofereix i de tothom n'espera col·laboració.

Podeu adreçar-vos, si us plau, a l'esmentada.

COMISSIO D'EDUCACIO GENERAL
Palau de la Generalitat
Barcelona

Se'ns suplica l'inserció del següent manimanifest:

PER LA RÚSSIA QUE ES MOR

CATALANS:

Les estadístiques ens revelen que en els països bel·ligerants bloquejats en la gran guerra, el nombre de morts civils a conseqüencia de les privacions ocasionades pel setge, iguala o supera la xifra ja prou afrosa dels morts traumàtics en els camps de batalla. Mentre cents de milers d'homes morien en les trinxeres, cents de milers de vells, dones i criaturas morien en l'interior del país, víctimes de malalties que no podien resistir els llurs organismes minats per la miséria i els sofriments morals.

Doncs bé; tres anys després de feta la pau i obertes les fronteres, contra un país aquesta guerra continua. Al llevant d'Europa, milions d'homes, dones i infants són menegats de morir de fam pel bloqueig dels Estats Europeus dominats per les oligarquies burgeses. És una lluita implacable d'interessos creats, contra les noves ideologies que els atenten. No ès hora d'exalçar o repudiar les encarnacions, sanes o monstruoses, d'aquestes ideologies; és hora de qué cessin els efectes inicus del cercle de ferro posat al seu voltant pel capitalisme internacional.

Rússia es mor de fam, i això la Humanitat no pot consentir-ho. El régim soviètic serà o no expressió de la voluntat de la majoria del poble rus; peró no ès per la fam com s'el deu impulsar a manifestar-se en contra. Aquest procediment, el procediment del bloqueig, no fa sinó contribuir a que es dissimulin, sota un nimbe d'heroïsme, les possibles errors del régim nou. Menys dubtós era el cas del czarisme, detentador impúdic de la sobiranía popular, i Europa no esgrimí mai contra d'ell l'arma innoble del «pacte de la fam».

La miséria no es pot intentar aminorar amb suscripcions que, per elevades que siguin, seran sempre ridícules en relació a

l'extensió immensa del mal. Els mateixos que hauran provocat la desgràcia, no tindran inconvenient en allistar-s'hi per a més gran afront del poble de Rússia i en la secreta convicció de la ineficàcia del remei. La misèria russa sols la solidaritat internacional pot evitar-la, fent que les relacions econòmiques, comercials i de tota mena, de tots els pobles, sien represes amb aquell país.

Sols les manifestacions, cada dia creixents, de la solidaritat internacional, secundades per la tècnica dels transports, havien aconseguit desterrar, semblava que definitivament, el flagell de la fam d'entre els pobles civilitzats. Ha sigut precisa la desfeta, sense parió, de valors morals ofegades pel materialisme abassegador desvetllat per la gran guerra, perquè una part de la Humanitat, la que es considerava més civilitzada, gosés usar l'arma de la fam contra un gran poble pel sol delicte d'haver-se produït autòctonament en la determinació dels seus sistemes d'organització social i política.

És hora ja de què la opinió pública es mostri decididament favorable a la represa de les relacions comercials amb Rússia.

Catalans! Rússia es mor de fam perquè els pobles d'Europa li tanquen les portes. Aquestes portes que les oligarquies capitalistes han tancat, el proletari de tots els països es disposa a obrir-les. Els pobles que primer cedeixin a aquest impuls generós, seran dignificats davant de la Humanitat sencera. Catalans! Volgueu que Catalunya sigui d'aquests pobles!

Barcelona, 17 de febrer de 1922.

El Consell Directiu
del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria».

Encara que es tracta d'una qüestió ben agena a l'horitzó del periòdic, publiquem el següent article per creure plaurà a nostres lectors.

L'Etiqueta

«Cuello de pajarita, lazo negro de crespón, zapato bajo de charol, condecoraciones y bandas...» Amb aquests i altres detalls semblans ens havien donat les ordres sobre la indumentaria.

Després ens havien dit: Al primer replà de l'escala vos treureu el barret; així que sereu dalt, vos treureu el guant de la mà dreta; el barret el portareu a la mà fins que se us avisi; a taula només podeu parlar amb el veí.

Durant el dia, tots els coneguts als quals haviem topat, feien les mateixes exclamacions: «Qué suerte! Qué distinción tan extraordinaria! Una cena de gala en Palacio!»

El cotxe després de passar arran de les sentinelles, mig morts de fret, ens havia deixat a la porta del Palau, que a la claror de la lluna destacava la seva silueta enorme damunt el tal del Manzanares.

Haviem anat pujant l'escala amplíssima, exornada amb dos criats de calça curta a cada graó; haviem tingut un esglai cada volta que els alabarders picaven a terra amb l'alabarda, tal com ho fan els «armats» a la processó de Dijous Sant, al meu poble; haviem anat travessant sales grandioses, atrafegats, volent mirar el bé de Deu de riqueses que allí s'hi guarden, i esverats per a no oblidar-nos de les reples d'etiqueta que ens havien donat, i, per fi, haviem arribat al guarda-robes, on se'ns quedaren l'abric. Provàrem de deixar-hi el barret de copa, però ens el tornaren.

Amb aquell a la mà, seguírem més sales, amb criats i guardes, uniformats, rígids com estàtues, al costat de cada porta, al marc de cada finestra, darrera de cada columna.

Reunió de tots els convidats en una gran sala. Noves instruccions. Nova provatura de deixar el barret, també sense resultat.

Uns cops més forts de les alabardes anunciaren els amos de la casa. Silenci. A tots els de la sala ens feren arrenglenar a banda i banda, i pel mig desfilà la comitiva. Criats i alabarders, dames i gentils homes, infans i infanteses, les Reines, el Rei... Passen de llarc sense dir res a ningú. Dels qui som allí, els uns es dobleguen reverentment; els altres, una lleugera inclinació de cap.

Ja podem entrar al menjador. Esverament nostre, en pensar que hauriem de sopar amb el barret de copa a la mà. Per fi respirem: a la porta mateixa del menjador ens diuen que el deixem. On? Allà on volguem. Les cadires i una cònsola, únics mobles que allí hi ha, queden plens de munts de barrets.

Els de la comitiva reial ja estaven asseguts a taula ocupant llurs llocs. Sopar rapidíssim. Silenci i encongiment. Música. Amb discreció haviem tafanejat. Passem la vista per aquelles riqueses vestigi de grandeses passades, tapissos, catifes, quadros, escultures cornucòpies, miralls, cònsoles, canalobres... Després ens fixem en la taula: riquíssimes vaixelles de porcellana i de plata; cristalleria de Venècia... Ens enlluernen les joies de les dames: brillants i perles de tamanys inversemblables, en quantitats extraordinàries...

Ja està. La gent de la casa s'aixeca, ficant-se un guant, i nosaltres havem de seguir-los, fent el meteix. Havem de tornar a agafar el barret, on l'havem deixat, i, sempre amb ell a la mà comencem la segona part de la festa.

D'un a un ens van presentant a les persones. Paraules. Paraules de compliment. Elogis... La mà que no porta el barret de copa ha d'anar-ne estrenyent i besant-ne d'altres.

Passem a la taula del cafè. Ni un moble. Tothom dret. Uns criats donen a cadascú la tassa. Barret a la mà i la tassa a l'altra, anem esperant. Se'ns presenta la sucrera. Busquem si tenim una altra mà, per a pendre el sucre.

Convençuts que no, comencem el periliossísim joc de sostenir amb una mateixa mà el barret de copa i la tassa. Posem sucre i aboquem; remenem. Anem topant amb tothom amb el barret. Ens ofereixen cigars i altra volta trobem a faltar la mà. Per fi, un s'acosta discretament a un recò i deixa el barret a terra. Rapidament l'imitem tots i immediatament es veuen capritxoses piles de barrets de copa, arran de les parets.

El Rei va de rotllo en rotllo, conversant, amable. S'explica molt, parla de tot, Tothom troba que té raó.

La festa s'ha acabat. Torna a desfilar ceremoniosament la comitiva, sense dir res a ningú, entre el reverend dobiegament dels uns i la lleugera inclinació de cap dels altres Darrera d'ella s'ha tancat una porta.

Ens quedem contemplant un moment aquelles sales grandioses, per les quals sembla que hem de veure encara passejar-s'hi aquelles menines, de rostre entremaliat i aquells nans ridículs i aquells gossos allargassats, que, com a companys inseparables dels reis, perpetuà el geni de Velazquez...

Ja som al carrer. I mentre, amb ràpid moviment, deixem tot descansar el barret damunt del cap, perqué les mans, al fi, queden lliures, un respir pregon s'escapa dels nostres llavis. I pensem que en aquell mateix moment també respiren fort els que han quedat a dins, mentre es treuen els uniformes i les diademes i les joies... Respirem els uns i els altres per haver-nos alliberat a l'últim d'un pes feixuc, per haver acabat amb quelcom que ens dominava i oprimia, per haver-nos pogut treure una careta que no ens deixava aparèixer tal com són: l'etiqueta, el protocol...

Mentre el cotxe rodava pels carrers solitaris, recordàvem la curiosa mort de Felip III, víctima de l'etiqueta. Estava el Rei un dia donant audiència, i un brasser pie de carbó, al costat del qual estava assegut, va

començar de marejar-lo. L'etiqueta no li permetia al Rei queixar-se. Els nobles i cortisans, que notaren el mal estar del Rei i que veieren el que l'hi produïa, no podien treure el braser ni podien obrir una finestra, perquè l'etiqueta no els ho permetia. El protocol reservava aquestes funcions al Gran Canceller, i pobre del qui s'hagués atrevit a usurpar-les-hi. Les nombroses persones que voltaven al Rei, corrien per tot arreu cercant inútilment aquell funcionari. El Rei, mentrestant, perdé el coneixement; fou rodejat amb totes les relíquies que hi havia a Palau, i per fi va morir, emmetzinat per les emanacions del carbó, al costat mateix d'aquell braser, mentre tothom cercava sense trobar-lo, l'únic home al qual el protocol hauria permès treure el brasèr i salvar la vida del monarca.

El Rei havia mort, peró s'havia salvat l'etiqueta.

J. VALLES I PUJALS

La "Geografia elemental de Catalunya" de don Pere Blasi - -

Per mitjà de la premsa de Barcelona i de altres llocs de la terra catalana, s'haurà assabentat la nostra vila de la publicació de la nova Geografia de Catalunya, original del mestre nacional D. Pere Blasi. La publicació d'aquesta obra ha anat a càrrec de l'Editorial Pedagógica de la benemèrita entitat «Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana» i ella és filla d'un Concurs que va tenir lloc l'any 1916, concedint-se-li la primera qualificació consistent en un premi de cinc centes pessetes ofertes pel patrici català Dortor n'Antoni de P. Aleu, resident a Buenos Aires.

D'uns quants dies ensà, el nom del nostre convilatà, amic entranyable i dignissim director **d'Emporión**, figura a les planes dels periòdics, els quals ultra els treballs de crítica, auncien l'obra amb caracters vistosos.

No som qui, car ens reconeixem incompetents per a atrevir-nos a empendre un estudi seriós de la novella producció, la valor de la qual com a llibre d'innegable utilitat per a l'ensenyança, ve proclamada per la crítica. Demés, encar que fossim doctes en la matèria, encar que vinguessim preparats per fer-ho per raons d'amistat i de companyerisme, deuriem inhibir-nos-en; màxim quan aquest companyerisme i aquesta amistat, rebassant els límits de l'admiració podrien moure la ploma a l'impuls d'un afecte pregon, conduint-la, qui sap, pels camins de la ponderació extremada, camins que al nostre entendre han d'ésser vedats per aquell qui es dedica al conreu de la crítica justa, serena, desapassionada.

Més, davant l'afirmació de cultura torroellenca que determina l'exit assolit pel nostre amic dilecte, pecariem també si deixavem de consignar a les planes **d'Emporión**, on s'hi desgrana tota la història contemporània de la nostra vila, que l'obra del senyor Blasi, que la novissima Geografia Elemental de Catalunya que ha emprat la «Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana», per ésser nascuda entre nosaltres, per ésser fruit del nostre terrer, per venir amarada de l'ambent de casa, per haver florit com per esclat dels atmetllers que ens embaumen l'aire i fan més bella i riallera la plana del Montgrí, per aquestes soles raons, hom deu haver d'estimar i enaltir l'obra del senyor Blasi.

Nosaltres amb una joia inmensa, sentintnos com mai en la vida, torroellencs enamorats, li estranyem fortament la mà per a felicitar-lo amb tota l'ànima.

JOSEP CASTELLS

■ ■ ■ ■ ■

NOTICIES

El Temps.— Fins avui aquest mes no semblava pas el Març, doncs feien dies d'istiu, però a les acaballes, justament al primer dia de primavera, ens ha regalat una pluja amb un vent fredsísim, lo qual produí una collita de refredats. «Març, marçot mata la vella vora el foc.»

Forn de cals.— El forn de cals que va ésser construit, fa alguns anys, en el lloc anomenat «Caseta de'n Narcis Capellà» i restava abandonat, servint de aixopluig als mendicants, ha sigut arreglat i torna a produir cals.

Naixement.— L'esposa de nostre estimat consoci en Joaquim Puig, ha desliurat, feliçment, una robusta nena.

Nostra enhorabona.

Un crim. —Un home de Pals emmaniat, segons sembla, i bon troç avans, restava a la porta del seu mas. Per casualitat passà per allí una noia acompanyada del seu pare. Era la nit fosca, el pagès sentí passos i en sa follia disparà, ferint greument del cap a la pobre noia.

El criminal és ara a la presó de La Bisbal.

Els soviets de la Escala.— Dies passats se promogué a La Escala un aldarull formidable, car els soviets d'aquella població s'havien amotinat fent cara a la força pública. Hi han nombrosos detinguts. Desitjem que retorni prompte la pau en la gentil vila escalenca.

Cine.—Dies passats se projectá en el Cine Torroellenc la pel·lícula Madame Dubarry, altament interessant.

De l'Schola dominical.— El dia de Sant Josep se celebrà una important vetllada en aquesta entitat piadosa i cultural alhora.

Les aigües.— Comença a ésser tema de les converses, l'interrupció del servei de aigues potables, havent-se dit que, per ara, dit servei no serà repres.

Fora ben convenient que entre tots se mirés de donar solució a n'aquest assumpte car la manca d'aigües potables representaria un greu retrocés per la higiene i la comoditat que requereix la vida moderna en una població ja important.

Homenatge. — Un estol d'admiradors del popular mestre i compositor de sardanes torroellenc en Vicens Bou, varen dedicar-li una festa d'omenatge a la capital de Catalunya.

Aquesta festa sardanística consistia en fer figurar en programa únicament obres de l'homenatjat, les quals foren executades pels nostres «Montgrins» i per «La Principal» de Cassà de la Selva.

Felicitem a l'amic Bou.

Ball de societat.—Amb tot i esser a la quaresma, diumenge passat, feu un lluit ball de societat, la «Joventut progressiva», al Saló Coll.

Quinari de Sant Josep.—En la església parroquial s'ha celebrat solemnialment, el Quinari de Sant Josep.

Memòria.—Hem rebut la Memòria per a la Junta d'Accionistes del Banc de Palafrugell, celebrada el 25 de febrer passat.

En dit follet, hi consten el balanç i el moviment dels principals comptes, demostrant que amb tot i la greu crisis que atravessa nostra comarca, aquesta entitat va prosperant amb forta empenta.

De l'Ateneu Empordanès.—Ahir tingué lloc, a les 10 del vespre, a l'Ateneu Empordanès, una conferència de crítica a càrrec de D. Salvador Albert, que desenrotllà el tema: «Joaquim Ruyra i la seva obra».

Aquesta conferència prometia èsser un gros aconteixement, puix de tots és coneguda la valor de l'eximi conferenciant, així com la de l'il·lustre autor de «Jacobé».

Trasllat.—Nostre bon amic i distingit consoci En Josep Galí, ha traslladat el seu establiment, de perruqueria a la casa de sa propietat, en el carrer de l'Hospital.

Prosperitats en el nou domicili.

Publicacions rebudes.— Hem rebut l'últim número de la revista de brodats «La Mariposa» que publica interessants treballs literaris, a més dels suplements de labors, amb explicacions detallades dels mateixos. Se edita a Barcelona, Congost, 26, ont envien mostra gratis s ies demana per tarjeta postal.

Pro Casanova. — De la Comissió Organitzadora Pro-Llosa Rafel de Casanova, hem rebut una fulla endressada als catalans, que no podem publicar per falta d'espai, en la qual es demana que's contribueixi a la suscripció popular a fi de que les despulles del ferm Conceller no tinguin de romandre sota una llosa freda, llisa i sense cap inscripció.

La Comissió organitzadora demana als catalans, que vulguin contribuir-hi en aquest deure filial i de germanor espiritual i així la tasca devindrà digna de la Catalunya que honorà als màrtirs, als herois i els Sants.

A TORROELLA DE MONTGRI

i en el millor lloc de la població, se ven bona i espaiosa **torre**, higienica disposició, tot confort, tres pisos i terrat, completa instalació d'aigua i electricitat a interior i exterior de l'edifici. La casa està voltada de jardí, ocupant en conjunt uns 1500 metres. Entrada per a carruatge. Informarà en la mateixa torre En Josep Costa, carrer Estartit, 11.

RELLOTGERIA ANIGETO QUER

Extens assortit de rellotges de varies classes, arrecades, anells, : : braçalets i cadenes : :

REPARACIONS de COMPLICACIO : : : a PREUS MODICS : : :

REMEI DE LA TEMPORADA

Per a les llagues dels panellons, useu la

POMADA DE SANT ROC

Cura en pocs dies

De venda : Farmàcies García i Pou

Imp. P RIBAS.—Representant a Torroella, EDUARD VIÑAS.

Tintes per a escriure, calitats superiors

De venda : IMPREMTA P. RIBAS. — Palafrugell

